

מפניני הפרשה - מאמר

כל יסורים שבעולם ולא עניות

במדרש שמות רבה פרשה ג' לגבי הפסוק בו פונה הקב"ה למשה ואומר לו: "ויאמר ה' לו עוד הבא נא ירך בחיקך..." מובא שהצרת באה, על עיון לשון הרע. ולכאורה קשה, הרי רואים אנו אנשים שמדברים לשון הרע ולא לוקים בצרעת?! ה"הפץ חיים" התייחס לשאלה זו בספרו "שמירת הלשון" וכתב: "ואל יפלא בעיניך על זה, שהרי אנו רואים כמה אנשים מדברים לשון הרע ואין להם שום נגע".

אחד התירושים שמביא ה"הפץ חיים" על כך בשער הזכירה פרק ו' הוא, שעל פי תורת הנסתר: הדיבור האסור מטמא את הנפש, והנגע רוחני הוא. בזמן שבית המקדש היה קיים, הייתה דרך להיטהר מנגע זה על ידי כל שלבי טהרת המצורע, ועתה, שבעונותינו הרב בית המקדש ואין בידינו להיטהר מנגע זה, נותר הנגע נסתר ודבוק בנפש בלבד. ועל כך נאמר: "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו", משום שבחמאי דיבור נטמאת הנפש ומנוגעת.

אומר היה הסבא מקלם וצ"ל: כשמבטלים חולה לחדר הניתוח ומכניס שם משורים ומכניס ומלקחים ואטמים - כבר מראיית המכשור לבד עלולה הנשמה לפרוץ, מרוב פחד! - משום שמכניס מה נוראה המחלה, שאלו אמצעי ריפוייה. כך גם כשרואים כמה אמצעים יש לרפואת המצורע: שתי ציפורים ועץ ארו ושני תולעת ואזוב, ותגלת ושני כבשים וכבשה ומנחה ולוג שמן - מכניס מה נורא היה הנגע!

תשובה נוספת כתב ה"הפץ חיים" על השאלה הנ"ל בשם הספר הקדוש "הקנה". שכתב שכל המוציא לשון הרע מפיו נידון בצרעת, ושאל: "אם כן, יהיו כל ישראל מצורעים, שהרי בעוון לשון הרע גלו ישראל! אלא שקולה העניות בצרעת, והרי הוא עני הנמסר בידי אדם".

ומבאר ה"הפץ חיים" וצ"ל את כוונת מחבר הספר "הקנה", שחמאי הלשון נובעים לרוב מנאוהו, שבגללה משתרר הוא בליבו על הזולת, מביט עליו מלמעלה למטה, מלא ביקורת ומאתר חסרונות. אבל אם יהפך לעני, תשפל רוחו ותרוסן לשונו. נוראה היא העניות, שלא נדע! במדרש שמות רבה מסופר שה' יתברך הציב בפני איוב את הברירה לבחור, או שיקבל יסורים - יסורי איוב - שכללו משכול ועד שהיו בכל גופו, או עניות. אמר איוב לקב"ה: ריבון העולם, מקבל אני עלי את כל היסורים שבעולם ולא עניות! כשאצא לשוק ואין בידי פרוטה, מה אוכל?!".

העניות, גוונים רבים לה. עניות בממון, עניות בדעת, עניות בתורה. אם נרצה להימלט ממנה ומכל סוגיה, כיצד נעשה זאת על ידי כך שנקבל על עצמנו גדר וסייג, מלהיכשל באיסורי לשון הרע.

למשל, נקבל על עצמנו שבכל יום ויום בין שעה תשע לשעה עשר בבוקר, לא נדבר דיבור אסור. שעה אחת, כהתחלה, בכך נוכל לעמוד. כמה צרות נחסוך, לעצמנו ולמשפחתנו ולעם ישראל כולו. שעה קבועה של שמירת הלשון, שעה בה לא נדבר לא רכילות ולא לשון הרע, לא שקר ולא לעג, שעה של טהרת הפה. כמה חסד נמשוך עלינו ממרום בזכות שעה זו!

ועוד דבר חשוב - לא נדחה את קבלת ההחלטה. אלא עכשיו, נאתר את השעה ונחליט: זו תהיה שעתנו היפה! ובדור שלנו חשוב מאוד שלא נסתפק רק להימנע מדיבור היוצא מהפה, אלא גם מהדברים הנוראיים מאמצעים אלקטרוניים כמו 'וואטסאפ'.

בין אדם לחבירו

כשם שאסור לגרום נזק לזולת ע"י הדיבור, כך אין להטות אוזן ולשמוע מפי אחרים דיבורים המזמנים בחובם נזק אפשרי. בקצרה, אסור לשמוע לשון הרע הנאמר ע"י סיפור גנות או ע"י דיבורים מזיקים אחרים. שמיעת לשון הרע אפילו כשלא מאמינים לדברים, היא עבירה על איסור מדאורייתא. בנוסף לעבירה על האיסור לשמוע לשון הרע, הופך כל השומע לשון הרע לשותף לעבירת דיבור לשון הרע, שהרי בעצם הקשבתו הוא מאפשר למספר לבטא את דיבוריו האסורים ולפיכך הוא שותף לחטאו של המספר.

שואל ומשיב

שאלה: מהי כמות היין שצריך למצוות ארבע כוסות ומהם דיני הכוס?

תשובה: כדי לקיים את מצוות ארבע כוסות או כל שתיית כוס יין של מצווה, כגון: בקידוש, הבדלה, ברכת המזון ונישואין, צריך שכמות היין שבכוס תהיה בעלת חשיבות. הו"ל במסכת פסחים קח: קבעו שצריך להניח בכוס לכל הפחות 'רביעית הלוג', ובפחות משיעור זה, אין יוצאים ידי חובה.

'רביעית הלוג' הוא שיעור נפה של ביצה ומחצה. לפי חישובו של רבי חיים נאה על פי הרמב"ם ועוד פוסקים ראשונים הוא שיעור 86 סמ"ק. ויש מאחרוני הפוסקים האשכנזים ובהם הנודע ביהודה והחזון איש שמחמירים וסוברים שגודל הביצים כיום הינו כמחצית מגודלן של הביצים בתקופת הו"ל. לדעתם, אם שיעור רביעית היה כביצה ומחצה, כיום הוא קרוב לשיעור שלוש ביצים, שהוא כ-150 סמ"ק, ושיעור זה נקרא כיום שיעור 'חזון איש'!

למעשה העיקר כדעה המקילה, וכן נוהגים הספרדים ורוב האשכנזים. במשנה ברורה בסימן רע"א ס"ק סח' ובסימן תפ"א ס"ק א' כתב שבמצוות שיסוד חיובן מן התורה, כדוגמת קידוש בליל שבת והבדלה, לכתחילה טוב לחוש לדעה המחמירה. ובמצוות מדרבנן, כמו ארבע כוסות, אפשר לקיים את המצווה בשיעור הקטן, שהוא כדעת רוב ככל הפוסקים.

עוד צריך להקפיד במה שאמרו חכמים לגבי כוס של ברכה: שהכוס תהיה שלמה ולא שבורה. וכן צריך למלא את הכוס, וגם כאשר הכוס מכילה הרבה יותר מהשיעור שיוצאים בו ידי חובה (רביעית 86 סמ"ק) צריך למלאה כדי שלא יראה כמי שנוהג בקמצנות. ואין הכוונה שהכוס תהיה מלאה עד שפתה, באופן שיהיה חשש שהיין שבה יישפך, אלא הכוונה שתהיה מלאה בנדיבות עד קרוב לשפתה כחצי ס"מ פחות משפתה. צריך שהכוס תהיה נקייה, שטופה היטב מכהוץ ומכפנים. וכל זה לקראת שתיית הכוס הראשונה, אבל לפני שתיית הכוסות שאחריה, בעיקרון אם הכוס לא נתלכלכה, אין צורך לחזור לשוטפה, מפני ששתיית כל ארבע הכוסות נחשבת להמשך אחד, ורק לפני תחילת השתייה צריך לשטוף את הכוס, ויש מדקדקים לשטוף את הכוס לפני כל שתייה, וראוי לנהוג כך.

מפניני הפרשה - רעיון

מרחוק ה' נראה לי

"אשה כי תזריע...וביום השמיני ימול..." (פרק יב' ב' ג') על כך דרשו בויקרא רבה פרשת תזריע פרשה יד': "הדא הוא דכתיב (איוב לו') 'אשא דעי למרחוק ולפועלי אתן צדק'". גם בפרשת מצורע מצאנו עניין של 'מרחוק', על הפסוק "כנגע נראה לי בבית" (פרק יד' לה) הובא בפירושו בעל הטורים, שתי פעמים 'נראה', כאן ו' מרחוק ה' נראה לי'.

נראה לבאר זאת כך, כשם שבתופעות היסטוריות אפשר לעמוד בבחירות יותר על סיבותיהן ומסובביהן כשאדם עומד במרחק זמן מאותן תופעות, ויכול להתרומם מעל להם ולהקיף את הסביבה במבט רחב יוצר, ולא כשהוא נמצא בתוך אותה הקלחת של החיים, כך אין האדם יכול להבין את תהליכי ההשגחה של ה' יתברך בעולם, אלא בריחוק הזמן.

לכן יש מציאות שדבר שנחשב בתחילה 'כנגע נראה לי בבית' יתברר עם הזמן ש'מרחוק ה' נראה לי'. כלומר כשיעבור זמן מה ואדם יתבונן על מה שקרה ומה שעבר עליו, יראה שכל מעשה ה' בהשבון ובצדק, ובדברים שנראו לו כ'נגעים' יראה ויכיר כי יד ה' פעלה כל זאת, ופעלה זאת למטרה מדויקת ונכונה ולכן כאשר - 'אשא דעי למרחוק' או אבין ו'לפועלי אתן צדק'.

מצוות ברית מילה כוללת שתי פעולות: מילה ופריעה. וזה ביחס להנהגות האדם בעולם - את הדברים האסורים יש למול - להתוך ולהסיר, ואילו את הדברים המותרים אבל לא נראה שיש בהם קדושה, יש לתקן ע"י החדרת התורה והמצוות בהם, ואז הם נהפכים לקדושה. ולכן את עור המילה יש להתוך ולהסיר ואת עור הפריעה לא חותכים אלא מתקנים. הילד הנימול מפאת גילו (בן שמונת ימים) אומנם לא מכיר בכל זה, אבל פעולות אלו לא מכוונות לאותה שעה, אלא הם מסר עתידי, וכשיגדל הילד ויכיר במרחק של זמן ויבין שהיה זה בחינת: 'אשא דעי למרחוק ולפועלי אתן צדק'.

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

אידה דינה וטורי בת כיריה ע"ה סולמנה בת לאה כהן ע"ה
לאה בת אסתר ע"ה לאה בת פלילה כהן ע"ה
רחל בת שמעון הכהן אהרונף ז"ל יוכבד בת יעקב הכהן אהרונף ז"ל
אסתר בת פרלה ונטורה ז"ל שליה בת הנה כהן גינדי ז"ל
רחל בת שרה ג'אן ז"ל מלכה בת יצחק צבי פרנקל (לקמברג) ע"ה

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

פרץ עמיה ע"ה בן כוכבה הי"ו רחמים בן שוקרולה דרשן ע"ה
אלכסנדר בן דוד (וייס) ע"ה ר' ברוך בן איטו ביטון ע"ה
חיים ניסים בן חביבה ניסים ז"ל ר' יהודה בר איזה דנינו ז"ל
יוסף (יום) אבישב בן מיכל אסתר עמיה ע"ה
אורנה בת מרים ורהמים פריגל ע"ה אסתר בת מרים כהן ע"ה

שבת קודש פרשת תזריע שבת פרשת החודש מפטירים

"כה אמר ה' רב לכם"
(יחזקאל פרק מה' - ט')

מוסיפים פסוק ראשון ואחרון של "השמים כסאי"

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

כפ"ד כמ' לחודש אדר ב' התשע"ט
שנה עשרים וחמש גליון מספר 30
יצא לאור ע"י שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

חשמונאים (שעון קיץ)

כניסת השבת: 18:43

יציאת השבת: 19:40

זמן רבנו תם: 20:17

מהלכות פסח – הגעלת כלים לפסח עפ"י שו"ע ופוסקים אחרונים

כלי פיירקס ודורלקס: לספרדים דינם ככלי זכוכית, למרות שמשתמשים בהם לבישול ע"ג האש, בכלים אלו יש מהאשכנזים הנהוגים להקל להגעילים בכלי ראשון, זאת היות והם עוברים תהליכי חימום והקשיה מיוחדים.

כלי אמזיל: כלים מפה מצופה באמזיל יש לנקותם היטב ולהגעילם בכלי ראשון, מנהג טוב להגעילם ע"י הכנסתם והוצאתם שלוש פעמים ברצף.

כלי פורצלן: כלים אלו עשויים מהרם, ומצופים בזכוכית, דינם ככלי הרם.

כלי הרם: כלי הרם שהשתמשו בהם בצונן הגעלתם ע"י שרייתם במים שלושה ימים מלאים והחלפת המים כל 24 שעות. אם השתמשו בו בחמים, לא ניתן להגעילו. (יש מצב שאפשר להגעיל כלי הרם, עפ"י שאלת חכם).

מיקרוגל: מיקרוגל עם גוף חימום לגריל והשחמה הגעלתו כפי שמגעילים תנור. מיקרוגל ללא גוף חימום להשחמה, הבישול בו נעשה ע"י גלים קצרים המעוגנים אנרגיה חשמלית, ההודרים דרך דפנות הכלי ומחממים את האוכל. לשינוי בשיטת הבישול השלכות על דרך הגעלתו. להלכה דרך הגעלתו היא כך: יש להימנע משמוש בו 24 שעות לפני ההגעלה, להרתיה מים עם מי סבון ולהשאירם במיקרוגל כמה דקות אחרי הרתיה.

מחבת: אם השימוש במיגון בשמן, הגעלתו כסיר בישול, אם השימוש ללא שמן או בשמן דק, יש ללבונו ואם הושש לקלקלו בליבון, לא ניתן להגעילו.

סירים: יש לשוטפם היטב ולהסיר את הלכלוך הדבוק בהם, ולהגעילם בכלי ראשון. כסיר לחץ יש להגעיל גם את הגומי האוטם. סירים גדולים שלא ניתן להגעילם בתוך סיר אחר, יש להרתיה בתוכם מים, ובשעת ההרתחה לזרוק לתוכם ברזל מלוכלך, שיגרום למים לגלוש אל מחוץ לדפנות הכלי.

צלחות כוסות, סכו"ם: יש לנקותם היטב ולהגעילם בכלי ראשון או לערות עליהם מים חמים מכלי ראשון בהתאם לאופן הבליעה.

מטחנת בשר: מטחנה ידנית: את גוף המטחנה דרכו מכניסים את הבשר ואת הציר המוביל את הבשר יש להגעיל בכלי ראשון. את החלק המנוקב דרכו עובר הבשר המחוזן יש להרוך באש ויש נוהגים להגעילו בכלי ראשון.

מטחנה חשמלית: בדרך כלל ראש המטחנה (החלק אשר בו מניחים את הבשר ובו נמצאים החלקים המוחנים) ניתן לפירוק, יש להפריד את ראש המטחנה מהכסים, לנקות היטב את הכסים ולהגעילו בכלי ראשון.

מדיח כלים: יש דעות שונות בפוסקים. יש המתירים להגעילו על ידי שטיפה בלבד, מפני שבעת הדחת הכלים משתמשים בסבון הנותן טעם לפגם. ויש מהמירים ומגעילים כאותו אופן, אך משתמשים במגשים אחרים המיועדים לפסח להלכה ניתן לנהוג כדעה ראשונה.

פינת העורך

"ובשר כי יהיה בו בערו שחין ונרפא" (פרק יג' יח') מובא במסכת סוטה ה. "אמר חזקיה: אין תפלתו של אדם נשמעת אא"כ משים לכו כבשר, שנאמר: (ישעיהו סו) והיה מדי חדש בחדשו... יבא כל בשר להשתחוות וגו'. א"ר זירא: בשר כתיב ביה (ויקרא יג) ונרפא, אדם לא כתיב ביה ונרפא. עפ"י פירוש רש"י במסכת סוטה הכוונה היא: מי שהוא רך ועניו כבשר קרוב להתרפאות מייסורים הכאים עליו, אבל מי שהוא קשה כאדמה אין רפואה למכותיו.

הגעלת כלים – הקדמה

כשמבשלים מאכל בכלי, נבלע מעט מהמאכל בדפנות הכלי. הכלל המרכזי בעניין הגעלת כלים לפסח הוא – כבולעו כך פולטו – הכשרת הכלי לפסח, תיעשה בהתאם לאופן בליעת החמץ בכלי בשעת השימוש בו.

הגעלת הכשרת כלים לפסח – הלכות מעשיות

שולחן אוכל: לנקותו היטב ולכמתו במפה חדשה או נקיה במשך הפסח. **כיסאות:** לנקותם היטב, בפרט את פרורי המץ בין הלקי הכסא או הריפוד.

מקרר: לנקותו היטב מחמץ הנראה, בפרט בגומיות שבדלתות. את המדף שבתא ההקפאה, יש להרים ולשאוב פירורי החמץ עד היכן שניתן ולסגור.

תנור: יש לנקותו היטב מחמץ ומשאירות הדבקות בדפנות התנור, רצוי להיעזר בהומרים ממימי שומנים. (להיזהר על הידיים והעיניים) ולהפעילו בחום הגבוה ביותר למשך שעה או יותר. יש מהמירים בהגעלת התנור ומצריכים פירוק הדלת כדי להסיר משם פירורי המץ, היות ופעולה זו מורכבת נמנעים הם מהגעלת התנור. תנור עם ניקוי "פירולטי", הגעלתו תבוצע ע"י הפעלת תהליך ניקוי ה "פירולטי".

תבניות אפיה: תבניות האפיה מצריכות ליבון, העלול לקלקלם, לכן יש להשתמש בתבניות המיוחדות לפסח, או בתבניות חדשות.

פלטה של שבת: אם מקפידים לכסותה ב "נייר אלומיניום", יש לנקותה היטב להסרת הלכלוך, ולכסותה בנייר אלומיניום חדש, זאת במקום לערות עליה מים מכלי ראשון שיכולים לגרום נזק ע"י הדירתם למערכת החשמל הפנימית. אם לא מקפידים לכסותה ב "נייר אלומיניום", היות והליבון מוזק לה, יש לנקותה היטב, להפעילה למשך כשעה, ולכסותה באלומיניום עבה.

החצובה וראש הלהבה: לנקותם היטב ולהגעילם בכלי ראשון, אם יש חשש שייזנקו יש להגעילם ע"י עירוי מכלי ראשון. ויש מהמירים ללבונו.

שיש מאבן: לנקותו היטב ולערות עליהם מים רותחים מכלי ראשון. אם מרדדים עליו בצק, יש לערות את המים הרותחים על גבי מתכת לוהמת המוחזקת סמוך לשיש. יש מהמירים לכסותו בנייר אלומיניום או שעוונית.

שיש העשוי מחומרים סינטטיים, פוסקים רבים סוברים שלא ניתן להגעילם, לכן יש לנקותם היטב ולכסותם בנייר אלומיניום או שעוונית.

כיוורים: כיוור ממתכת, פשוט הדבר שהגעלתו ע"י ניקוי היטב ועירוי מים רותחים מכלי ראשון. כיוור העשוי מהרם מצופה, היות וברוב שימוש בולע שאריות מאכל רוויות בחומרי ניקוי, הגעלתו ע"י ניקוי היטב ועירוי מים רותחים מכלי ראשון. יש מהמירים להניח בתוכו קערה אחרת, עם חור ניקוי.

מיחם: לפי רוב שימוש אינו בולע המץ שהרי משמש לחימום מים בלבד, לכן מספיק לנקותו היטב. יש מהמירים להגעילו ע"י הסרת האבנית שבו בעזרת חומרים ממיסי אבן, הרתחת מים כשהוא מלא על גדותיו והכנסת ברזל לוהט שיגרום למים לגלוש החוצה. אם מחממים על גבי המכסה המץ כגון פיתות וכדומה כמגע ישיר יש ללבונו, והיות ויש חשש שהמכסה יתעוות כתוצאה מהליבון, יש להחליפו או להשתמש בכיסוי זמני.

שינים תותבות: לצחצחם טוב מפני שאין אכילה בחום שיד מולדת בו.

מרכות מכלי הפח

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לשושנה עמיהי הי"ו ולכל בני משפחת גלש ועמיהי הי"ו לרגל הולדת בנה רועי אביעד הי"ו והכנסתו בעיתו בכריתו של אברהם אבינו ע"ה. יהי רצון שתוכי לגדלו יחד עם כל יוצאי הצדיק באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו הן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, וישמח אביו ע"ה בגן עדן בכל יוצאי הציו.

מרכות מכלי הפח

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לשלומית שרה שביט הי"ו ולבחור ליבה דורון גינזבורג הי"ו לרגל אירוסיהם וכן למשפחותיהם – שביט וגינזבורג הי"ו יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתיוכו לחופתכם בקרוב, ותיוכו להקים בית נאמן וכשר בישראל אשר מושתת על יסודות איתנים של אהבה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

קריאה בתורה ובנביא עם תרגום

מקור בתלמוד

בתלמוד הבבלי לא מובא מקור לתקנה לקרוא את תרגום אונקלוס, במסגרת המצווה לקרוא בתורה ולהפטיר בנביא, אבל במשנה במסכת מגילה כג. מובא כיצד יש לנהוג כאשר קוראים בתורה ובנביא ומתרגמים. **"הקורא בתורה לא יפחות משלשה פסוקים, ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד, ובנביא שלשה"**.

מפרש רש"י: ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד - שלא יטעה מתורגמן המתרגם על פה. ובנביא שלשה - אם ירצה, ולא איכפת לן אם יטעה, דלא נפקא מיניה הוראה.

יתרה מזאת מהגמרא בהמשך בדף כג: העוסקת במספר הפסוקים שיש לקרוא בהפטרה, ניתן ללמוד שבזמן התלמוד לא בכל מקום נהגו לקרוא את התרגום: **"והאמר רב שמואל בר אבא: זמנין סגי אין הוה קאימנא קמיה דרבי יוחנן, וכי הוה קרינן עשרה פסוקי אמר לן: אפסיקו! - מקום שיש תורגמן שאני. דתני רב תחליפא בר שמואל: לא שנו אלא במקום שאין תורגמן, אבל מקום שיש תורגמן - פוסק..."** מפרש רש"י: **מקום שיש תורגמן שאני - שיש טורח לצבור.**

תוספות

וכן כתבו התוספות שם, בד"ה "לא שנו": **"לא שנו אלא במקום שאין מתרגמן - ועל זה אנו סומכין שאין אנו מתרגמין הפטרות שבכל ימות השנה וכן הפרשיות"**.

תלמוד ירושלמי

כנ"ל בבבלי לא מובא מקור לתקנה לקרוא את תרגום אונקלוס, בקריאה התורה ולהפטיר בנביא, אבל בתלמוד ירושלמי במסכת מגילה פרק ד' הלכה א' מובא מקור לזה, וממנו נראה שתקנת התרגום תוקנה בתקופת תהילת בית שני בימי עזרא ונחמיה, עפ"י אסמכתא בספר נחמיה. **"מניין לתרגום רבי זעיריה בשם רב חננאל (נחמיה ח' ח): ויקראו בספר תורת ה' זה המקרא מפורש זה תרגום ושום שכל אלו הטעמים ויבינו במקרא זה המסורת ויש אומרים אלו הכריעים ויש אומרים אלו ראשי פסוקים..."**

אולם מתוך מקור זה בתלמוד ירושלמי למדים שקריאת התרגום כחלק ממצוות הקריאה בתורה אינה מעכבת.

"אמר רבי יוסה מן מה דאנן המיין רבנן נפקין לתעניתא וקראיי ולא מתרגמין הדא אמרה שאין התרגום מעכב אמר רבי יונה אף על גב דאת אמר אין התרגום מעכב טעה מחזירין אותו..."

מפרש קרבן העדה: "ממה שאנו רואין שחכמים יוצאין בתענית ציבור וקורין בתורה ולא מתרגמין ש"מ דאין התרגום מעכב".

תשובות הגאונים

רבנו האי גאון בתשובות הגאונים, שערי תשובה סימן פד' השיב לשאלה: האם ניתן לבטל את המנהג לתרגם: **"וששאלתם מצוה לתרגם בבית הכנסת על הקורא בתורה ועל המפטיר בנביא והלכה זו ירושה מימות הנביאים"**.

ספר 'העיתים'

בספר העיתים סימן קעט' יצא בתוקף נגד הרוצים לבטל מנהג קריאת תרגום אונקלוס, במסגרת המצווה לקרוא בתורה ולהפטיר בנביא.

ספר 'שבלי הלקט'

לעומת זאת בספר שבלי הלקט עניין שבת סימן עה', אחרי שהביא את תשובת רבנו האי גאון הנ"ל בעניין זה, ציין את דעת רבי יהודה "אחי השני", שכיום אפשר לשנות את המנהג לתרגם לעם בשפה אותה הם מכירים, וכתב שדעתו נוטה לזה, אך סיים שירא שמים יעשה את שניהם.

'אורחות חיים'

באורחות חיים א' הלכות קריאת ספר תורה, הביא את דעת ספר האשכול שמנהג התרגום הוא - הלכה למשה מסיני. אולם נראה שאין כוונתו לומר שזו ממש הלכה למשה מסיני, אלא לתת תוקף חזק למנהג זה.

רמב"ם

הרמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יב' י' כתב, שמנהג התרגום נהוג מתקופת עזרא: **מימות עזרא נהגו שיהא שם תורגמן מתרגם לעם מה שהקורא קורא בתורה כדי שיבינו עניין הדברים, והקורא קורא פסוק אחד בלבד ושותק עד שיתרגם אותו התורגמן וחוזר וקורא פסוק שני, ואין הקורא רשאי לקרות למתורגמן יותר מפסוק אחד.**

פסיקת הטור

הטור בסימן קמה' הביא את מנהג התרגום שהיה נהוג בתקופת התלמוד, כחלק מהקריאה בתורה ואת פרטיו. בהמשך כתב את דברי הירושלמי שהתרגום אינו מעכב והוסיף שאין זה נכון לתרגם כיום בשפה אחרת.

פסיקה להלכה בשו"ע

מורן בשו"ע סימן קמה' סעיפים א' וב' הביא את מנהג התרגום ופרטיו, ובסעיף ג' כתב שהיום לא נהגו לתרגם.

סעיף א' - **בימי חכמי הגמרא היו נוהגים לתרגם, כדי שיבינו העם. אין הקורא רשאי לקרות לתורגמן יותר מפסוק אחד, ואין המתרגם רשאי לתרגם עד שיכלה הפסוק מפי הקורא; ואין הקורא רשאי לקרות פסוק אחר, עד שיכלה התרגום מפי המתרגם; ואין הקורא רשאי להגביה קולו יותר מהמתרגם, ולא המתרגם יותר מהקורא; ואין הקורא רשאי לסייע למתרגם, שלא יאמרו: תרגום כתוב בתורה.** סעיף ב' - **קטן מתרגם על ידי גדול, אבל אינו כבוד לגדול שיתרגם על ידי קטן.** סעיף ג' - **האידינא לא נהגו לתרגם, משום דמה תועלת בתרגום כיון שאין מבינים אותו.**

'משנה ברורה'

כמשנה ברורה בס"ק א' הסביר שנהגו לתרגם ללשון התרגום אונקלוס, מפני שלשונם היתה ארמית, ובס"ק ד' ציין את דעת הטור, שכיום אין לתרגם לשפה אחרת הידועה לציבור.

'פסקי תשובות'

בספר פסקי תשובות בסימן קמה', כתב שכיום אין לפרש את הכתוב בתורה, אפילו בין העולים לתורה, אך מותר לדרוש בין העולים לתורה דרשות מוסר ודברי חיון.

'ילקוט יוסף'

אולם בספר ילקוט יוסף סימנים קמה' - קמו' סעיף ח' כתב שקהילות שנוהגים שבין העולים לתורה, אחרי שהעולה מברך ברכה אחרונה עומד הרב ומפרש את הפסוקים בלשון שהקהל מבין, יש להם על מה לסמוך.

"קהילות שנהגו שאחר שהעולה מברך ברכה אחרונה עומד הרב ומפרש את הפסוקים בלשון שהקהל מבין, בין גברא לגברא, יש להם על מה שיסמוכו במנהגם זה, שדוקא לעשות תקנה בדרך של חיוב ולתרגם את הפרשה בתרגום אונקלוס, בזה לא רצו חז"ל להנהיג כן, מה שאין כן באופן זה. ובעת שהרב מפרש הפסוקים נכון שיסגרו את הספר תורה, ולא יסתפקו בהנחת מטפחת על כתב הספר תורה".

סיכום

מתקופת עזרא ונחמיה נהגו לקרוא את תרגום אונקלוס, כחלק מהמצווה לקרוא בתורה ולהפטיר בנביא, זאת כדי לבאר לציבור שלא הבין את לשון הקודש, אך הבין את ארמית את תוכן הקריאה. כבר בזמן התלמוד לא בכל מקום נהגו לקרוא את התרגום. ועפ"י הירושלמי קריאת התרגום כחלק מהמצווה לקרוא בתורה אינה מעכבת, ועל זה סומכים היום לא לתרגם ובפרט שכיום השפה הארמית לא מוכרת לרוב הציבור.

קול ששון

תשובות

פרשת תלריצ

הבוטח בה' חסד יסובבנהו

כאמור, אדם שלקה בנגע הצרעת מובא אל הכהן וזה קובע אם הוא טהור או טמא. מעשה היה בכהן אחד שהיה מומחה מאוד בראיית נגעים והנה ירד הוא מנכסיו ונתמעטה פרנסתו, לכן ביקש לצאת להוציא לארץ, לחפש שם את פרנסתו.

קרא לאשתו ואמר לה: אשתי היקרה, תמחלי לי, כי ידי מטה, ועל כן אני רוצה ללכת לשוטט בארצות מרחץ ישראל, כי אין בי יכולת לראות בנגו רעבים ללחם וחסרי מלבוש כראוי.

אמרה לו אשתו: אם כן למדני הלכות נגעים ולך, אמר לה: בתי, הקב"ה ברא לכל שיער מתחתיו מעיין, ומאותו המעיין מתפרנס השיער, וכשיתייבש מעיינה תלקה השיער.

אמרה לו: ישמעו אוזניך מה שאתה מוציא בפך, אם ראש האדם וזקנו מלא שיער, ואינו יודע מספרם, אלא מו שבראם, ואם יש לכל אחד ואחד מעין להתפרנס ממנו, שלושה בנים שנתן לנו הבורא הוא אינו שולח פרנסתם? נמנע אותו כהן ולא הלך, ואכן לא היו ימים מעטים, עד שמצא בשדהו מטמון.

פרשת הנגעים

בפרשתנו אנו למדים על נגעי הצרעת שיכולים לבא על האדם. והנה התורה מצווה את מי שבא עליו נגע צרעת, לפנות אל הכהן ולא כמו בכל מחלה אחרת אל הרופא, מדוע? נראה שהסיבה לכך היא שלא ישעו הבריות ויאמרו שהצרעת היא מחלה שבאה במקרה או באופן טבעי, אלא ידעו שיש מטרה לקדוש ברוך הוא בכך שמביא אותה על האדם הלוקה בה, על כן נתנה רפואתה של הצרעת בדרך שהיא בניגוד גמור למה שמתבקש מדרכי הרפואה הטבעיים.

התרופה הרגילה לטיהור האדם מהנגע שבו לקה הייתה צריכה להיות: לטייל בגנים ולהיות בין בני אדם שיסירו דאגה מלבו של המצורע וכך יסעו לרפוי שלו. אך לא כך אמרה התורה, אלא צוותה על המצורע לשבת בדד, הרחק מהבריות.

והרי בכך יגדל דכאונו ותגבר המחלה? אלא, שאין הצרעת מחלה טבעית ומטרתה לעורר את האדם לפשפש במעשיו ולחזור בתשובה. ולכן טומאת צרעת אינה נוחתת אלא בעם ישראל שיש להם תקנה לא ואינה נוחתת בגויים.

שאלות והפרשה

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ה' (המשך)

6. "...וטמא טמא יקרא..." (פרק יג) מדוע קורא טמא טמא?
 - א. כדי שירחמו עליו.
 - ב. כדי שידעו להיזהר להביא לו את מזונותיו.
 - ג. כדי שיפרשו ממנו.
 - ד. תשובות א' וב' נכונות.
7. "...וְכַבֵּם שְׁנֵית וְטָהַר (פרק יג) לאיזה כיבוש?
 - א. כיבוש רגיל במים וחומרי ניקוי.
 - ב. טבילה לטהרה.
 - ג. גם כיבוש רגיל וגם טבילה.
 - ד. טבילה במעיין שמימיו חמים.
8. למה הוונח בפסוק: "...וְהָיָה לֹא הֶפֶךְ הַנֶּגַע אֶת עֵינָיו..." (פרק יג)?
 - א. הנגע לא נהיה בחיר יותר.
 - ב. הנגע לא נהיה כהה יותר.
 - ג. הנגע לא התפשט יותר ממה שהיה.
 - ד. כל התשובות נכונות.

שאלה עפ"י פירוש בעל הטורים - כיתות ד' עד ה'

9. "...וְרָאִישׁוֹ וְהָיָה פְּרוּעַ..." (פרק יג) איזה לימוד/רמז יש במילה "פְּרוּעַ"?
 - א. רמז לסיבת מותם של בני אהרון.
 - ב. ללמד שמצורע לא יכסה את ראשו.
 - ג. רמז למה שאירע לחוטאים בחטא העגל.
 - ד. תשובות א' וג' נכונות.

שאלה עפ"י פירוש האיבן עזרא כיתות ז' ו ח'

10. "וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשֵׂר עֶרְלָתוֹ" (פרק יב) מדוע דווקא עורלת הערווה?
 - א. זו הלכה למשה מסיני.
 - ב. כך עבר במסורת מאברהם אבינו.
 - ג. כל שאר העורלות הן במסיכות, כמו עורלת לב. ד. ב' וג' נכונות.

לימוד פורה ומהנה

שאלות לכיתות א' עד ג' (חלקן מאוצרות התורה)

1. באיזה יום אחרי הלידה מלים את התינוק?
 - א. ביום השלישי.
 - ב. ביום השמיני.
 - ג. ביום השביעי.
 - ד. ביום השלושים.
2. לפי דעת חז"ל על מה באה לאדם נגע (מחלה) צרעת?
 - א. חשיפה ממושכת לשמש.
 - ב. לכישת בגד שעמנו.
 - ג. אכילת מאכלות אסורות.
 - ד. דיבור לשון הרע והוצאת שם רע.
3. האם נגע צרעת הבגד הכבית יכול לבוא לגויים?
 - א. כן, בעיקר להם עקב שהיתותם.
 - ב. כן, אך רק לגויים שבארץ ישראל.
 - ג. כן, אבל רק לגויים משבעת העמים.
 - ד. צרעת לא יכולה לבוא לגויים.
4. איזה קורבן מביאה יולדת על לידת בן ואיזה קורבן על לידת בת?
 - א. לשניהם אותו קורבן כבש ותור או בן יונה.
 - ב. לבן תור ולבת בן יונה.
 - ג. לשניהם אותו קורבן - מנחת סולת.
 - ד. לבן כבש ולבת שני תורים.

שאלות עפ"י רש"י כיתות ד' עד ה'

5. מהו דינו של אדם שעדיין נגע בנגע נתק וטהרו הכהן?
 - א. האדם טהור.
 - ב. טהור רק אם הוא בעצמו כהן.
 - ג. האדם נשאר טמא.
 - ד. טהור רק אם הנתק בוקנו של האדם.

התשובות הנכונות פרשת צו הם:

1-ג' 2-ב' 3-ב' 4-ד' 5-ג' 6-א' 7-א' 8-ג' 9-א' 10-א'

